

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

KOTIPIHLAJA

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton jäsentiedote 1/2019

Tahkovuoren laella Nilsiässä Ingmanedun nuoret saivat kuvaan maakunnan uljaat maisemat.

Kalakukko kiertää
Pohjois-Savoa
maakuntavideossa
s.8

Poimintoja paikallismuseoiden kesästä s.16

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Sisältö

Puheenjohtajan katsaus.....	3
Kuulumiset Suomen Kotiseutuliitosta.....	4
Vuosikokous.....	6
Kalakukko kiertää Pohjois-Savoaa maakuntavideossa.....	8
Jäsenyhdistysten yhteystietojen päivittäminen.....	9
Savon Tomerat Naiset ry 20 vuotta.....	10
Warkaus-Seura ja Tyyskä.....	12
Uusia jäsenyhdistyksiä!.....	13
Kotiseutuneuvos Leo Puurunen.....	14
Uusia hallituksen jäseniä.....	15
Poimintoja paikallismuseoiden kesästä.....	16

**Lainaa upeat
roll-up -julisteet
tapahtumiin!**

Ota yhteyttä:
kotiseutu.pohjoissavo@gmail.com
tai 040 7081 967/sihteri

Tykkää meistä Facebookissa!

www.facebook.com/kotipihlaja

Puheenjohtajan katsaus

Hyvä kotiseutuväki

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton kevätkauden toiminta on ollut vilkasta. Pitkästä aikaa saimme kokoontua yhteen ja tavata toisiamme isolla porukalla järjestöpäivässä 9.2.2019 Siilinjärven Kunnonpaikassa. Päivän tavoitteena oli tulla tutuksi sekä vaihtaa ja jakaa kokemuksia kotiseututyöstä. Oli sykähdyttävää kuulla, miten monipuolista toimintaa eri puolilla maakuntaamme jäsenyhdistykset järjestävät ja miten hienoja ideoita on toteutettu. Talkootyö on voimissaan ja innostus elää! Tilaisuuteen toi tervehdyksensä myös Suomen Kotiseutuliiton toiminnanjohtaja Riitta Vanhatalo kertoen mm. Mestarit ja kisällit -hankkeesta sekä Kotiseutuliiton meneillään olevasta juhlavuodesta. Päivässä oli kaikkiaan 43 osallistujaa, ja kaksikymmentä jäsenyhdistystämme oli edustettuna. Saamamme myönteisen palautteen perusteella järjestöpäiville toivotaan jatkoa.

Vuosikokouksen pidimme 30.3.2019 Rautalammin työväentalolla. Kokoukseen osallistui 17 jäsenyhdistysten edustajaa ja 14 muuta osanottajaa. Kokouksessa hyväksyttiin edellisen vuoden toimintakertomus ja vuoden 2019 toimintasuunnitelma. Saimme kuulla myös Rautalammin toimivien kotiseutuyhdistysten esittelyt. Rautalammin historiallinen yhdistys, Rautalammin kulttuuriseura ja Sisä-Savon perinneyhdistys esittelivät vireää yhteistoimintaansa kokousväelle. Vuosikokouksen jälkeen jaettiin vuotuiset kotiseututunnukset ja saimme tutustua myös Rautalammin museoon. Lämmin kiitos rautalampilaisille hyvistä vuosikokousjärjestelyistä!

Huhtikuussa hallitus päätti avustuksista. Avustushakemuksia saapui ennätysmäärä. Kotiseutuavustuksia myönsimme 39 kappaletta ja jäsenyhdistyksillemme suunnattuja yleisavustuksia 24 kappaletta. Avustuksia jaettiin yhteensä 24 800 e. Uudistetut avustushakemukset ja avustusten myöntämisperusteet olivat ensimmäisen kerran käytössä ja ne

osoittautuivat toimiviksi. Myönnettyistä avustuksista on luettelo nähtävissä liiton kotisivulla www.kotipihlaja.fi.

Kotiseutukasvatushankkeemme elää edelleen. Valmistelemme parhaillaan yhteistyössä Ingmanedu -kulttuurialan ammattiopiston kanssa maakuntaamme esittelevää videota sekä Kuopion Neulamäen koulun ja Tervon yhtenäiskoulun kanssa yläkoulun opettajille tarkoitettua kotiseutukasvatusopasta. Videon valmistumista voi seurata Facebookissa Kukkoko hukassa -sivuilla. Kotiseutukasvatusopas tullaan puolestaan postittamaan kouluille ja kotiseutuyhdistyksille elokuun lopussa. Oppaassa kannustamme yläkouluja hankkiutumaan yhteistyöhön teidän paikallisten kotiseutuyhdistysten kanssa.

Seuraava voimanponnistuksemme on lauantaina 14.9.2019 klo 10-14 kauppakeskus Matkuksessa järjestettävä kylä- ja kotiseututapahtuma. Pyrimme tekemään kylä- ja kotiseututyötä tunnetummaksi yhdessä Pohjois-Savon kylät ry:n kanssa. Esiintyjä- ja materiaalihankinta on parhaillaan käynnissä.

Mutta kesä on tulossa ja on aika ladata aurinkoa ja akkuja tulevaa syksyä ja talvea varten. Joku saattaa matkailla kaukomaille, mutta muistetaan, että lähelläkin, omassa maakunnassamme, on tutustumisen arvoisia paikkoja ja paljon nähtävää. Kotaharjun näköalatorni Sonkajärvellä, Väisälänmäen kansallismaisema Lapinlahdella, Niisiän museo Simolassa, Kuavin Kuhinat ja Vekara-Varkaus odottavat kävijöitä vain muutamia esimerkkejä mainitakseni. Paikalliset kylä- ja kesätapahtumat kokoavat kotiseutuihmisiä yhteen tänäkin kesänä eri puolilla Pohjois-Savoa.

Virkistävää ja vireää kesää toivottaen,

Raija Pasanen, pj

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Kuulumiset Suomen Kotiseutuliitosta

Kokkola

Valtakunnallisia kotiseutupäiviä vietetään 13-16.8.2020 Kokkolassa otsikolla "Perinne on voimaa".

Kotiseutuliiton valtuusto lähti katsastamaan kaupunkia ja piti kevätkokouksensa 10.5.2019 Snellmanin talossa Rantakadulla.

Kevätkokousasioiden lisäksi keskustelimme Suomen Kotiseutuliiton lähiajan toiminnan päälinjoista.

Yhteisenä tavoitteenamme on:

- kulttuurisesti monimuotoinen Suomi ja suomalaisuus
- asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen
- uudet toimintamuodot kotiseututyössä

Tutustuimme kokouksen ohella merelliseen kaupunkiin draamaopastuksen avulla. Tapasimme piian ja kauppiaan rouvan ja pääsimme myös päiväkahville porvariskotiin. Kaupunginjohtaja esitteli meille kaupungin tätä päivää ja toivotti kaikki tervetulleiksi 400 vuotta täyttävään Kokkolaan kesällä 2020.

Tammela

Suomen Kotiseutuliitto on perustettu 26.5.1949 ensimmäisillä kotiseutupäivillä Tammelassa.

Kotiseutuliiton syntysanat lausuttiin Lounais-Hämeen Pirtillä lähes päivälleen 70 vuotta sitten.

Kokoontuimme juhlaseminaariin toukokuuisena perjantaina 24.5.2019. Kunnanjohtaja Kalle Larsson toivotti meidät tervetulleiksi Tammelaan - kahden kansallispuiston kotiin. Ohjelman juonsi Kotiseutuliiton hallituksen jäsen Teppo Ylitalo ja ohjelmaa pystyi seuraamaan myös livestreamauksena Facebookin kautta.

Draamaopas Kokkolasta. Kuva: Anna-Maija Korhonen

Liittomme juhlaseminaarissa saimme kuulla upeita alustuksia siitä, miten kotiseutu voidaan määritellä ja miten se on muuttunut ajan saatossa. Suomen Kotiseutuliiton puheenjohtaja professori Janne Vilkuna oli poiminut puheeseensa kotiseututyön ja liittomme tähtihetkiä alkaen "Kotiseutu"-lehden perustamisesta vuonna 1909. Meillä on mahdollisuus luoda yhdessä näitä kotiseututyön tähtihetkiä liittomme juhluvuonna osallistumalla yhteiseen toimintaan ja ideoimalla kotiseututyöhön kokonaan uusia toimintamalleja - perinteitä unohtamatta mutta ajatteluamme laajentamalla.

Dosentti ja tutkimusjohtaja Sulevi Riukulehto määritteli kotiseutua historian valossa ja sai meidät laajentamaan ajatteluamme kotiseutuun, joka rakentuu ajassa ja koostuu muistoista ja tapahtumakokemuksista. Kotiseututunne sisältää kaikki tunteen kirjat. Kotiseutu on tunnetta ja kokemusta - kaikkea vierauden ja epävarmuuden keskellä kotoisaksi koettua.

“Kotiseutu on maisemien ja muistojen yhdistelmänä muodostuva henkilökohtainen kokemustila, joka herättää tuttuuden ja kotoisuuden tunteen, niin sanotun kotiseututunteen.” (Riukulehto ja Suutari 2016, 268)

Emilia Palonen toi esille puheenvuorossaan kotiseudun tarkastelemisen eri näkökulmia. Kotiseutu voidaan nähdä mielentilana ja toimintana. Me kotiudumme eri paikkoihin ja näemme kotiseudun moninaisena ja monikerroksisena. Tulemalla yhteen ja keskustelemalla omasta kotiseudustamme opimme paljon myös muista kotiseuduista, jotka koemme omiksemme. Meillä voi olla monia kotiseutuja ja kotiseutumme voivat keskustella keskenään meissä (Palonen, Emilia 2019, Tammela).

Hämäläisen pitopöydän jälkeen saimme seurata paneelikeskustelua, missä pohdittiin kansalaisyhteiskunnan tilaa ja tulevaisuutta. Keskustelijoina toimivat valtuustomme varapuheenjohtaja Anne Maija Laukas, Kotiseutuliiton hallituksen varapuheenjohtaja ja Kokkolan kulttuuritoimenjohtaja Sampo Purontaus, dosentti Emilia Palonen sekä Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n puheenjohtaja Hanna-Kaisa Siimes. Keskustelu viritteli juhlavieraat uudistuvaan kotiseututyöhön ja antoi eväitä seuraaviin kotiseututyön vuosikymmeniin.

Kirsi Moisander ja Anna-Maija Korhonen.
Kuva: Maria Talvitie, Kotiseutuliitto

“Kotiseutu voi olla rakas järvenranta, kodin, kesämökin ja mummolan bermudankolmio, Euroopan kokoinen puutarha, kielen nuotti tai vain veikeä tunne siitä, missä viihtyy. Kotiseutua on vaikea määrittellä, ja se voi alkaa helposti tuntua tyhjältä mutta hyvin omaksutulta mielikuvalta. Se löytyy pikemmin kunkin omasta päästä kuin jostain maantieteellisestä paikasta.” (Oittinen Hannu 1994/Riukulehto Sulevi 2019 Tammela)

Anna-Maija Korhonen

Vuosikokous

Vuoden 2018 kotiseutukirja Rautalammin reserviupseereista Varkaus ja Leppävirta palkittiin mainioista kotiseututeoista

Vuoden 2018 pohjoissavolainen kotiseutukirja on Raimo Jalkasen toimittama Rautalammin reserviupseerit, 100 vuotta isänmaan asialla. Pohjois-Savon kotiseutuliitto julkisti valintansa vuosikokouksessaan 30.3. Rautalammin työväentalolla.

Liiton mukaan kirja on huolella ja antaumuksella koottua paikallishistoriaa Suomen itsenäisyyden ensimmäiseltä vuosisadalta. Teos ei ole vain tarkka henkilömatrikkeli eri sotiin osallistuneista henkilöistä vaan antaa myös syvällisen kuvan niistä arvoista ja taustoista, jotka reserviupseerijärjestön toimintaa ovat ohjailleet.

Jalkasen tekstiä liitto kuvaa sujuvan viimeistellyksi ja henkilöesittelyjä lämminhenkiseksi. Lisäkiitosta tuli siitä, että paljon pohjatyötä vaatineen kirjan taitto ja kuvitus on toteutettu teoksen arvoa vastaavalla tavalla.

Kiitospuheessaan Jalkanen ei ottanut kunniaa vain itselleen vaan kertoi, että teosta oli valmistelemaan melkoinen joukko muita veteraaniperinnettä vaalivia rautalampilaisia.

Raimo Jalkanen toimitti vuoden 2018 parhaan kotiseututeoksen ja sai siitä ansaitut kukkaset. Liiton hallituksesta, jossa hän on ollut myös varapuheenjohtajana, hän jäi nyt pois omasta toivomuksestaan.

Vuoden kotiseututeko 2018 -tunnustuksen liitto osoitti metsäkoneyhtiö Ponssen hallituksen puheenjohtajalle Juha Vidgrénille hänen

Raimo Jalkanen vastaanottamassa palkintoa.

monipuolisesta toiminnastaan Vieremän kunnan ja koko Ylä-Savon menestyksen ja vetovoiman edistämiseksi. Kunniamaininnan erinomaisesta kotiseututeosta vuonna 2018 liitto antoi Leppävirran Urheilijoille aktiivisesta ja monipuolisesta toiminnasta ihmisten liikuttajana.

Vuoden 2018 kotiseutuyhdistykseksi liitto nimesi Warkaus-seuran, joka on tehnyt monipuolista kotiseututyötä vuodesta 1956 lähtien. Kekseliäs tempaus oli lahjoittaa Suomi 100 -juhlavuoden merkeissä perinteiset mahakelkat kaikille vuonna 2017 syntyneille varkautelaislapsille. Yksi kelkka vietiin Helsinkiin Mäntyniemeen presidentti Sauli Niinistön ja hänen puolisonsa Jenni Haukion Aaro-pojan lasketeltavaksi.

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto

Vuonna 2003 aloittaneen Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton puheenjohtajana jatkaa Raija Pasanen Lapinlahdelta. Sisä-Savon osalta hallitukseen tuli muutos, kun pitkään siihen kuulunut Raimo Jalkanen halusi jäädä jo sivummalle. Hänen paikallaan jatkaa Rautalammin historiallisen yhdistyksen puheenjohtaja liris Sorri.

Pirkko Annala Rautalammilta ja Anna-Maija Korhonen sekä Risto Korhonen Tervosta jatkavat hallituksessa. Anna-Maija Korhonen toimii myös liiton varapuheenjohtajana ja edustaa koko Pohjois-Savoa Suomen kotiseutuliiton liittovaltuustossa. Uusina hallitukseen valittiin Eila Santanen Riistavedeltä ja Anni Virnes Varkaudesta.

Liiton tämän vuoden suurin hanke on kouluille suunnattu video, jossa Pohjois-Savoa esitellään tämän päivän kuvakielellä maakunnan nuorille. Aiemmin on koottu kaksikin maakuntalukemistoa, mutta tämän päivän kouluissa niille ei ole aikaa eikä tarvetta. Ingmanedun ideoima ja toteuttama video valmistuu syksyyn mennessä.

Liitto sai Rautalammillä myös toisen kunniapuheenjohtajan, joksi kutsuttiin 2010-luvulla kuusi vuotta johdossa ollut Marja-Sisko Pihl Juankoskelta. Vuonna 2003 perustetun liiton ensimmäinen kunniapuheenjohtaja on kotiseutuneuvos Anna-Liisa Happonen Tuusniemeltä.

Vuosikokouksessa näki, miten kotiseututyö on Rautalammillä harvinaisen voimallista ja näkyvää. Samaa sarkaa, mutta vähän eri laidoilta kyntäviä yhdistyksiä on jopa kolme, jotka kokouksen jälkeen esittelivät omaa toimintaansa. Sisä-Savon perinneyhdistyksestä kertoi Eila Kaijärvi-Pekkola, Rautalammin kulttuuriseurasta Aune Tuovinen ja Rautalammin historiallisesta yhdistyksestä liris Sorri. Kirkkoherra Jorma Kukkonen kävi kertomassa työväentalon dramaattisiakin vaihteita sisältävästä pitkästä historiasta, ja musiikillisia välipaloja tarjoili laulava Wartetti viisine jäsenineen. Kokouksen päätteeksi vieraat tutustuivat vielä Peuran museon perusnäyttelyyn.

Seppo Kononen

Kalakukko kiertää Pohjois-Savo maakuntavideossa

Miten kertoa maakunnan kouluissa lapsille ja nuorille, mikä on Pohjois-Savo ja mitä savolaisuus? Pohjois-Savon maakuntaliitto vastasi aikanaan tähän pulmaan kahdellakin maakuntalukemistolla. Näistä ensimmäinen koottiin 1950-luvulla ja toinen Samassa veneessä -nimellä 1980-luvulla.

Maakunnan ja savolaisuuden olemuksen yleistilan lisäksi niissä kerrottiin myös perustiedot kaikista alueen kunnista. Maakuntalukemistoille oli tarvetta ja käyttöä, kun kotiseutuopetus oli usein vielä yhtenä oppiaineena koulujen opetuksessa. Tämän päivän koulujen opetussuunnitelmissa kotiseutuopetus mainitaan, mutta laajempaan kirjalliseen syventymiseen eivät tunnrit riitä. Näin ei ole toisin sanoen myöskään tarvetta uuden maakuntalukemiston valmistamiseen.

Mikä siis neuvoksi, jos savolaisten lasten ja nuorten halutaan tutustuvan myö synnyinseutuunsa eikä vain siihen suureen maailmaan, joka avautuu heille television ja tietokoneitten välityksellä? Tätä pohdittiin Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton hallituksessa ja katsottiin, että järkevintä on kertoa maakunnasta videolla, jonka nuoret itse saavat toteuttaa. Siilinjärvellä toimivan Ingmanedun audiovisuaalinen linja tätä toivetta on nyt talven ja kevään aikana toteuttanut.

Opettajansa Jouni Valtosen johdolla ryhmä on kuvannut ja koontanut Kukkoko hukassa -nimistä kertomusta, jossa nimen mukaisesti kalakukko kiertää ja seikkailee maakunnan eri puolilla.

Hallituksen puheenjohtaja Juha Vidgréniä valmisteltiin kuvauskuntoon Ponsen jättimäisessä kokoonpanohallissa.

Kuopion torilta lähdetään - mistäpä muualta kun kalakukosta on kyse – ajetaan Varkauteen sieltä Nilsiä Tahkolle ja Ylä-Savon kuntiin. Pohjoisin paikka on Vieremä, jossa kukko joutuu Ponsen metsäkoneenkin kyytiin. Loppupuolella pääsee Pielaveden suuri poika presidentti Urho Kekkosenkin kuljetustehtäviin. Dramatiikkaakaan ei puutu, kun kukko äkkäarvaamatta joutuu keskelle Rissalan sotapoikien harjoitusta savolaisen hevirockin edustusjoukkueen Turmion kättilöiden keikkabussin mukana. Roolihahmoina nähdään moniakin tämän päivän tuttuja savolaisia murremestari Anneli Valta-Lisitsinistä Ponsen hallituksen puheenjohtajaan Juha Vidgréniin.

Ingmanedulle kotiseutuvideon valmistaminen on sen suurimpia hankkeita, ja iso haaste se on myös Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitolle. Alustavasti video saadaan kootuksi kevään 2019 aikana, mutta viimeistelyä jatketaan vielä ensi syksynä. Tällöin se myös julkistetaan ja jaetaan opetuskäyttöön. Itsenäisyyden juhla-vuonna uudistettiin Savolaisen laulu nuorekkaaseen makuun, joten samalla linjalla nyt jatketaan.

Seppo Kononen

Urho Kekkonen, Turmion kättilöitten ja Rissalan varusmiesten tapaamisessa pysyvät paukkuivat niin, että kukkokin unohtui – taas kerran.

Jäsenyhdistysten yhteystietojen päivittäminen!

Päivitättehän yhteystietonne laittamalla sähköpostia kotiseutu.pohjoissavo@gmail.com. Näin liittomme ajankohtais- ja jäsentiedotteet sekä kokouskutsut tavoittavat oikeat henkilöt yhdistyksessänne:

- Puheenjohtajan, sihteerin ja rahastonhoitajan postiosoite, puhelinnumero ja sähköpostiosoite.
- Tieto, kenelle virallinen postitus, kuten kokouskutsut toimitetaan.
- Yhdistyksenne jäsenmäärä vuoden 2020 jäsenmaksulaskutusta varten.

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Jäsenyhdistysesittäytyminen Savon Tomerat Naiset ry 20 vuotta

Tuusniemen yhtenäiskoulun nelosluokkalaiset seurasivat, kun Anna-Liisa Happonen laittoi leivän uuniin. Kuva: Matias Honkamaa

Savon Tomerat Naiset ry perustettiin jatkamaan hyvin alkanutta yhteistyötä Koillis-Savon kuntien alueella. Taustalla oli juuri päättymässä oleva kulttuurivaihtohanke Koillis-Savon ja Suupohjan alueiden kesken.

Tapahtuman loppuvaiheessa Rautavaaran Metsäkartanolla Anna-Liisa Happonen Tuusniemeltä ja Arja Taskinen Juankoskelta pohtivat, ettei hyvin alkanutta kulttuuriperinneyhteistyötä pitäisi hukata. Ryhtyivät ideaa ajamaan, ja kun naiset olivat asialla, päättivät ryhtyä tunnustelemaan naisille suunnattua Koillis-Savon kuntien alueella perinnekulttuuria edistävää yhdistystä, toki miehetkin saisivat tulla mukaan. Perustavassa kokouksessa 7.5.1999 Rissalan Kievarissa (Juankoski) päätettiin perustaa yhdistys, jonka nimeksi tuli Savon Tomerat Naiset. Perustetun yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Anna-Liisa Happonen. Johtokuntaan tuli edustajat kaikista Koillis-Savon alueen kunnista. Aloitettiin sääntöjen laatiminen ja yhdistys rekisteröitiin.

7.5.2019 vietettiin yhdistyksen 20-vuotisjuhlaa Nilsiäns kirjastossa. Tähän väliin mahtui monta tapahtumaa ja kaksi isoa hanketta.

Ensimmäisen kirjansa "Oekeessa patteessa" Tomerat Naiset julkaisivat jo kolmen vuoden kuluttua. Sen sisältönä on perinnetietoa monelta elämän alueelta yöjalassa käynnistä kansanhuoltoon ja ruokaan. Eri pitäjät ovat saaneet kirjassa omat osionsa, joissa myös alueen henkilöt ja harrastukset tulevat kuvatuiksi mehevällä kerronnalla.

Suomen itsenäisyyden 100 v juhluvuonna (2017) julkaistiin kirja "Käden taidot ja taitajat". Se on koottu EU-osarahoituksella toteutetusta käsityön taitajiin ja heidän töihinsä kohdistuneesta kartoituksesta, joka toteutettiin vuosina 2010-2013. Rahoitus siihen tuli Kehittämisyhdistys Kalakukko ry:n kautta. Luonnollisesti yhdistyksen omaa rahaakin tarvittiin. Kartoitus toteutettiin ensisijaisesti kirjalliseksi aineistoksi, jonka lisäksi eri käsityötekniikoita videoitiin.

Oleva materiaali työstettiin myöhemmin kirjaksi, jossa työssä meitä auttoivat entiset Savon Sanomien toimittajat Eila Ollikainen ja Jukka Nykänen sekä Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitolta saatu avustus. Kirja julkistettiin 7.5.2017 Nilsissä pidetyn Äitienpäiväjuhlan yhteydessä. Tilaisuuden teemana oli "Naiset 100-vuotiaan Suomen rakentajina", aiheesta puhui VTT ministeri Seppo Kääriäinen. "Käden taidot ja taitajat" -kirja sai Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liiton myöntämän Vuoden kotiseutukirja 2017-tunnustuksen.

Savon Tomerat Naiset, kolmas vasemmalta Kati Partanen.

Edellä mainittujen kirjojen väliseen aikaan mahtuu erilaisia ruokaperinteeseen liittyviä tapahtumia, käsityöhön liittyviä kurseja ja näyttelyitä, pitäjätapahtumissa mukana oloa, astiaston hankintaa ja sen vuokrausta sekä suuren suosion saaneita retkiä. Erilaisena tapahtumana perinteen siirtämisestä mainittakoon Tuusniemeläisen Turulan koulun 4-luokkalaiset, jotka osallistuivat ruisleivän leipomiseen taikinantekemisessä, leipomisessa ja paistamisessa. Iloinen joukko tyttöjä ja poikia kipaisi linja-autoon omatekoinen ruisleipä kainalossa. Leipomistapahtumaan Tomerat Naiset saivat avustuksen Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitolta. Tapahtuman organisoivat Anna-Liisa Happonen ja se pidettiin Tuula Marjola-Partasen ja Reijo Partasen omistamassa vanhassa pirtissä Tuusniemen Petäjämäellä. Pirtin väki oli myös mukana itse leivontatapahtumassa, ja siitäkin mukavia muistoja jäi.

Hallinnossa on alusta asti mukana olleita Anna-Liisa Happonen lisäksi Helga Pitkänen, Paula Parviainen, Terttu Lampinen, myöhemmin hallintoon valittu Hilikka Tiilikainen. Anna-Liisan siirryttyä kunniapuheenjohtajaksi puheenjohtajana toimii allekirjoittanut.

Savon Tomerat Naiset ry puolesta

Eila Santanen

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Warkaus-Seura ja Tyyskä

Kotiseututyötä yli kuuden vuosikymmenen ajan Varkaudessa

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto nimesi Vuoden 2018 kotiseutuyhdistykseksi Warkaus-seura ry:n, joka on tehnyt monipuolista kotiseututyötä vuodesta 1956 lähtien. Järjestelmällisen kotiseututyön oli jo tätä aiemmin aloittanut vuonna 1951 perustettu Kotiseutu- ja Museoyhdistys, perustajanaan tohtori Eino Salminen.

Alkunsa Warkaus-Seura ry sai perustamiskokouksessaan 10.5.1956 Varkauden kauppalan virastotalon valtuuston istuntosalissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi Valo Kilpiö ja sihteerinä Kyösti Taanila.

Kokouksessa oli läsnä n. 50 henkilöä yhteiskunnan eri alueilta, joten varkautilaiset saivat seuraan laaja-alaisen edustuksen. Seuran puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti kauppalanlääkäri Eino T. Salminen ja varapuheenjohtajaksi ekonomi Kyösti Pulliainen.

Seuran sääntöjen toisessa pykälässä sanottiin, että seuran tarkoituksena on toimia kuntalaisten vapaana yhteenliittymänä henkisen ja aineellisen kehityksen edistämiseksi ja harrastuksen herättämiseksi asukkaissa Varkautta kohtaan kotipaikkakuntana, ympäristömaakuntansa sivistys- ja talouskeskuksena sekä koko Savon maakunnan ja maamme yhtenä tärkeänä tukikohtana.

Seuran toiminta kohdistui alusta alkaen paikkakunnan yleisen kehityksen edistämiseksi, menneisyyden muistojen vaalimiseen, kotiseutuharrastuksen herättämiseen ja ylläpitoon.

Varkauden vanhin asuinrakennus, nykyinen Warkaus-seuran Kotiseutukeskus Tyyskä, vietti viime vuonna 160-vuotisjuhlaansa. Kuva: Vesa Moilanen.

Näiden päämäärien edistämiseksi seura on tehnyt lukuisia aloitteita, jotka ovat toteutuneet yhteistoiminnassa kaupungin ja eri kansalaisjärjestöjen kanssa. Alusta alkaen seura rakensi kotiseututyölle varkautilaisen kivijalan kuin myös toimien paikkakunnan kulttuurielämän kehittämiseksi.

Kotiseutukeskus

Kesällä 1990 seura käynnisti hankkeen omasta kotiseutukeskuksesta, jonka rakennus- ja saneeraustöihin päästiin sittemmin 16.11.1992 ja päärakennuksen vihkiäisiä juhlittiin 28.11.1993. Seuran historian mittavimmassa hankkeessa oli kyse kaupungin vanhimman asuinrakennuksen peruskorjaamisesta toimivaksi kotiseutukeskukseksi.

Vuonna 1858 valmistuneeseen taloon asettautui aikoinaan asumaan Joroisten piirilääkärialueen lääkäri Sannfrid Theofron Hällström. Viime vuonna 160 vuotta täyttänyt talo Tyyskänniemessä on yksi keskeinen osa Wanhan Warkauden miljöötä ja tunnetaan nykyisellään nimellä Kotiseutukeskus Tyyskä, jossa Warkaus-seuran vuokralaisena toimii lounas- ja tilausravintola. Omalla pihapiirillään varustettu talo väentupineen on merkittävä osa Warkauden historiaa.

Kotiseutukeskuksen rakennuksista ja pihapiiristä huolehtiminen on Warkaus-seuran tärkeä toimintamuoto. Korjattavaa riittää, sillä pihapiirin väentuvassa oli kevään aikana vesivahinko. Lattioiden uusiminen on edessä pikavauhdilla ennen seuran järjestämää perinnepäivää 15.6.

Warkaus-seura ei ole jämähtänyt paikoilleen. Eräänä osoituksen siitä oli Suomen itsenäisyyden 100-vuotisuuden kunniaksi perinteiset mahakelkat kaikille vuonna 2017 syntyneille varkautelaislapsille. Tämän kesän "tempauksena" on laivakahvila. Kotiseutukeskus Tyyskän läheisyyteen rantautuu vuonna 1911 rakennettu, yli 20-metrinen Saara-laiva.

Kotiseutuhenkeä seura haluaa vaalia nykyajan kiireisessä yhteiskunnassa. Kevään aikana Warkauden peruskouluikäisille järjestettiin kirjoituskilpailu. Ja perinteinen juhannuskokko on rakennettu Kotiseutukeskus Tyyskän rantamaisemaan - ilahduttamaan keskikesän viettäjiä.

Jaakko Ikonen

Uusia jäsenyhdistyksiä!

Liittomme jäsenmäärä on jälleen kasvanut kahdella, uusimpina tänä vuonna liittyivät **Näädämaan kyläseura ry** ja **Rautalammin museon ystävät ry**. Jäseniä meillä on tällä hetkellä 36.

Pohjois-Savon
kotiseutuyhdistysten liitto

Kotiseutuneuvos Leo Puurunen

Pohjois-Savon kotiseutuyhdistysten liitto myönsi Lapinlahti-Seuralle avustuksen Leo Puurusen kirjoittamaan kotiseutukirjaan Leksan kynästä. Teos sisältää 145 kotiseutuaiheista kolumnia tai juttua, joita on julkaistu muun muassa Iisalmen Sanomissa, Matti ja Liisa -lehdessä, Töllöttimessä ja Savon kielen seuran jäsenlehti Aakustissa. Kirjan kuvituksena on käytetty Lapinlahti-Seuran omistamia ja keräämiä vanhoja valokuvia Lapinlahdesta.

Kotiseutuneuvos (2003) – kotoisasti Leksa – on tehnyt kymmenien vuosien ajan arvokasta ja laaja-alaista kotiseututyötä synnyinpitäjässään Lapinlahdella ja laajalti koko Ylä-Savossa. Leppoisa tyylillään ja seurallisella luonteellaan Leksa on onnistunut tekemään historiasta elävää ja kiinnostavaa.

Leksa syntyi keskellä Väisälänmäen kansallismaisemaa 28.6.1939 Anttilan talossa. Historia kiinnosti jo nuorena, niinpä hän meni opiskelemaan historiaa Turun yliopistoon, josta valmistui filosofian maisteriksi. Työuransa hän teki lukion historian, yhteiskuntaopin ja äidinkielen vanhempana lehtorina Sodankylässä, Vaalassa, Karttulassa ja lopuksi Lapinlahdella 1974 – 2003 eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Eläkepäivät eivät ole touhukkaalla miehellä menneet laiskotellessa. Seuratoiminta on aina ollut vilkasta, ja vauhti sen kuin kiihtyi eläkkeelle siirryttyä – samoin kirjallinen toiminta ja muut julkaisut: painettuja julkaisuja on yhteensä 28 kpl. Niistä tärkeimpiä ovat kuusi viisisataasivuista kyläkirjaa. Ansiomerkkejä on kertynyt runsaasti eri järjestöiltä, muun muassa Kotiseutuliiton harrastusmitali 1992, ansiomitali 2002 ja kotiseutuneuvoksen nimi ja arvo 2003.

Kuvassa Leo Puurunen vaimonsa Raijan kanssa kirjan julkistamistilaisuuden yhteydessä Lapinlahden kunnantalon valtuustosalissa 24.4.2019. Kuva: Pia Kyyrö-Harju

Puurunen on huolestunut nuorison nopeasti heikentyneestä lukutaidosta ja arvelee sen johtuneen digitalisaation ja koulujen leppäsiemen asenteiden takia. Paperille kirjoitettuja tekstejä on säilynyt antiikin ajoista asti. Leksa uskoo painetun sanan voimaan jatkossakin. Kotiseudun asioista kirjoittamalla hän pitää maaseudun puolia kaupungistuvassa maailmassa.

Juhannuksen jälkeen vietämme hänen 80-vuotisjuhliansa Portaanpään kristillisessä opistossa lauantaina 29.6.2019.

Sirpa Niskanen,
Lapinlahti-Seura

Uusia hallituksen jäseniä

Eila Santanen

Olen Eila Santanen, asunut ison osan elämäni Kuopion Riistaveden Savulahdessa.

20-vuotiaana olin Suonenjoella Emäntäkoulussa, mutta kukaan ei kysynyt taloonsa emännäksi, joten jatkoin käsityöalalle. Kolmekymmppisenä olin opiskellut Kuopion käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksessa käsityöammattiin ja harrastin lastenteatteria sen ohjaajana. Nelikymmppisenä minulla oli kaksi pientä lasta, mies ja tein töitä edelleen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksessä. Opiskelu ammattia täydentävillä kursseilla jatkui. Viisikymmppisenä olin valmistunut opettajaksi Wetterhoffilta ja edelleen töissä käsityöammattilaisten ja –harrastajien parissa.

Savon Tomerat Naiset ry haki ja sai EU-osarahoitteista rahoitusta hankkeelle, jossa taltioitiin käsityöammattilaisten ja harrastajien tietoja, taitoja ja tuotteita. Yhteistyökumppaniksi tuli käsi- ja taideteollisuusyhdistys, joten minäkin tein hankkeessa töitä. Mukana tallennustyössä olin vielä eläköidyttyäni. Nyt olen mukana Savon Tomerat Naiset ry ja Riistavesi-Seura ry toiminnassa. Työ perinteen saralla jatkuu...

Irja Sorri

Olen 65-vuotias eläkkeellä oleva silmätautien erikoislääkäri Rautalammilta. Olen syntynyt ja käynyt kouluni Rautalammilla, mutta opiskellut ja tehnyt elämäntyöni Kuopiossa ja nyt sitten paluumuuttajana innostunut kotiseututyöstä.

Olen ollut mukana Rautalammin Historiallisen Yhdistyksen hallituksessa kolme vuotta ja sen puheenjohtajana toista kautta. Kotiseututyössä minua viehättää sekä omiin juuriin tutustuminen että koko yhteisön yhteisen muistin elvyttäminen ja sen siirtäminen nuoremmille sukupolville.

Toimiminen mukavien ihmisten ja yhteistyökumppanien kanssa niin Rautalammilla kuin Pohjois-Savossakin ovat tämän työn ekstrabonus.

Poimintoja paikallismuseoiden kesästä

Lapinlahti:

Pappilan kivinavetta
Avoimna 15.6.-4.8. ti-pe klo 12-18, la-su 12-16
Lapinlahti-Seuran "Elettiin sitä ennen vanhaan" -
näyttely
<https://kotiseudut.fi/lapinlahtiseura>
Pohjois-Savon kuvataideseurojen yhteisnäyttely
<http://pohjoissavonkuvataideseurat.blogspot.com/>

Suomen Asutusmuseo
Avoimna 15.6.-15.8. (suljettu juhannusaattona ja
juhannuspäivänä) ti-pe, su 10-18, la 10-16
<https://www.lapinlahti.fi/Asutusmuseo/Asutusmuseo>
o
Tiedustelut: 0440 734 366

Vesanto:

Vesannon torpparimuseo
Simolantie, 72300 Vesanto
<http://sisa-savonperinne.fi/vesannon-torpparimuseo/>
Avoimna 15.6.-4.8.2019 päivittäin klo 12-17
(juhannusaattona suljettu). Muuna aikana voi tilata
ryhmille opastusta, p. 040 707 3185.
Vapaaehtoinen pääsymaksu.

Rautalampi:

Rautalammin Museo
Kuopiontie 26, 77700 Rautalampi
Puh: 044 – 753 0140
<http://rautalamminmuseo.fi/>
Tarkista kesän aukioloajat museon kotisivuilta.

Muurvesi:

Kotiseutumuseo avoimna juhannukselta elokuun
alkupuolelle sunnuntaisin klo 14-17.

Kaavi:

Kotiseutumuseo Eloaitta ja Juutilan
kellovalimomusleo avoimna 25.6.-4.8. 2019
keskiviikosta sunnuntaihin klo 12-18. Telkkämäen
kaskiperinnetilaan voi tutustua kesäaikaan
kellonajoista riippumatta. Oppaana päivisin
toimiva kesäemäntä aloittaa juhannukselta ja
jatkaa elokuulle. Koulukeskukseen sijoitettu viime
sotien perinneaula avoimna ryhmille
pyydettyäessä. Opastus Kaavin sotaveteraaneilta
tai pitäjäseuralta.

Juankoski:

Masuuni Brunou avoimna 24.6. -11.8. tiistaista
perjantaihin klo 12-17 ja viikonloppuisin klo 12-16
sekä Brynolfin yön viikonloppuna 17.-18.8.

Riistavesi:

Museoalue auki juhannuksesta lähtien lauantaisin
ja sunnuntaisin klo 11-15. Perinnepäivä 13.7. klo
10-16.